

УДК 347.91

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ МЕДІАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ВИРІШЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ ТА ЇЇ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

Студ. О.І. Клименко, гр. БП-1-15
Науковий керівник проф. П.С. Матвеев
Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою даної роботи є проведення системного порівняльно-правового аналізу правил застосування медіації та особливостей цієї процедури як способу вирішення цивільно-правових спорів, а також формулювання висновків щодо якісного запровадження медіації в Україні.

Для досягнення вказаної мети було поставлено такі завдання дослідження:

- окреслити досвід правового регулювання та застосування медіації в окремих зарубіжних країнах;
- визначити передумови та пропозиції запровадження медіації як способу вирішення цивільно-правових спорів в Україні.

Об'єкт та предмет дослідження. Об'єкт дослідження – суспільні правовідносини, що виникають під час процедури медіації з метою вирішення цивільно-правового спору. Предмет дослідження – правове регулювання окремих зарубіжних країн у сфері медіації.

Методи та засоби дослідження. Відповідно до мети та з урахуванням об'єкту та предмету дослідження було використано загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Зокрема, за допомогою формально-логічного, діалектичного та історичного методів було досліджено становлення процедури медіації, динаміку її розвитку, взаємозв'язок з іншими способами вирішення спорів.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що дана робота є системним дослідженням, спрямованим на формулювання пропозицій щодо способів популяризації медіації та законодавчого регулювання цієї процедури в Україні на підставі аналізу зарубіжного досвіду. За результатами проведеного дослідження, було підготовано теоретичні і практичні положення та пропозиції.

Результати дослідження. Динамічний економічний розвиток, його вплив на суспільні відносини, а також інтенсифікація діалогу між різними учасниками відносин, у більшості зарубіжних країн стали причиною зростання інтересу до альтернативних способів вирішення спорів. Популярність окремих способів альтернативного вирішення спорів варіюється залежно від традицій, що впливають на правову систему кожної з країн. Утім, медіація, як у країнах англо-американської, так і в країнах романо-германської системи права, поступово стала одним із найбільш поширених альтернативних способів вирішення спорів. Це пов'язано передусім із тим, що процедура медіації має низку переваг порівняно із судовим розглядом справи. Зокрема, завдяки медіації сторони мають змогу вирішити спір швидше, оскільки мають безпосередній вплив на тривалість цієї процедури.

Медіація – це альтернативний метод вирішення спорів, у межах якого сторони на добровільних засадах беруть участь у переговорах і, з допомогою незалежної та неупередженої третьої особи (медіатора), намагаються віднайти взаємовигідне вирішення спору між ними.

Зокрема, одним із основних чинників, що безпосередньо впливають на поширення медіації в Україні та довіру суспільства до цієї процедури є національні особливості, а також правові традиції, до яких належать і традиції вирішення спорів. Передусім варто звернути увагу на те, що правова система України формувалась під впливом романо-германської правової традиції. Таким впливом обумовлений поширений у суспільстві підхід до вирішення спорів.

В Україні традиційно розглядають судовий процес вирішення спору як змагальний процес результатом якого, зазвичай, є отримання однією стороною бажаного результату, а іншою – не вигідного становища (у США такий підхід окреслюється терміном «win-lose strategy»). Підтвердженням значення культурно-правових чинників є досвід впровадження медіації у США, де основою правової культури є активна участь суспільства у реалізації судової влади.

Таким чином, однією із важливих передумов широкого застосування медіації в Україні є сприйняття цієї інституції суспільством. З огляду на це, особливо актуальним сьогодні є забезпечення доступу громадянами до повної інформації про медіацію. У цьому контексті позитивним нововведенням могло би бути створення у судах посади координатора з питань медіації. Успішний досвід роботи координаторів з питань медіації спостерігається у судах іноземних країн (наприклад, Польщі), що підтверджує доцільність існування такої посади.

У багатьох країнах (США, Канада, Австрія, Польща) медіація активно розвивається саме завдяки створенню механізму, що дозволяє суддям скеровувати сторони до медіації.

Варто відзначити, що важливою запорукою успішного розвитку медіації в Україні є також розробка належного правового регулювання цієї процедури. Окремі науковці вказують на те, що встановлення певних правил участі сторін спору та посередника у медіації зовсім не є обов'язковим. У цьому контексті прикладом часто служить успішна практика застосування медіації у Нідерландах, де відсутні імперативні вимоги щодо проведення такої процедури. Проте у багатьох інших країнах (Австрія, Італія) саме законодавче регулювання медіації стало невід'ємною умовою забезпечення широкого застосування медіації.

На підставі досвіду іноземних країн, способи правового регулювання медіації можна умовно поділити на два види. Зокрема, в окремих країнах (Австрія, Угорщина) було обрано такий підхід до врегулювання медіації, згідно якого усі основні правові норми, що визначають особливості цієї процедури вирішення спору входять до єдиного законодавчого акту, – закону про медіацію. При цьому в Польщі відсутній окремий закон про медіацію. Кожен із таких підходів міг би бути використаний в Україні.

З огляду на тенденцію останніх років щодо розробки законопроектів про медіацію, більш вірогідним варіантом врегулювання медіації в Україні є прийняття окремого закону. Водночас, прийняття такого закону має супроводжуватись внесенням змін до Цивільного процесуального кодексу, Господарського процесуального кодексу. Крім того, належне правове регулювання медіації буде складно забезпечити за допомогою єдиного законодавчого акту, тож варто звернути увагу і на розробку підзаконних нормативно-правових актів, які б визначали правила визначення та оплати витрат на медіацію, а також правила поведінки медіаторів.

Висновки. На підставі проведеного дослідження було обґрунтовано доцільність запровадження медіації як способу вирішення цивільно-правових спорів в Україні, а також надано рекомендації щодо змісту правового регулювання у сфері медіації. Досвід зарубіжних країн у сфері застосування медіації підтверджує, що ця процедура може мати різні форми та вияви. Таким чином, важливим є досвід США, Австрії, Польщі у сфері підтримки розвитку медіації та поширення цієї процедури.

Ключові слова: медіація; цивільно-правові спори; міжнародний досвід; розвиток.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96- ВР // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV // ВВР, 2004, № 40, / 40-42 /, стор. 1530, ст. 492.
3. Приходько А.В., Матвеев П. С. Теоретико-правовий аналіз існуючих альтернативних засобів врегулювання спорів у сфері міжнародного приватного права / А. В. Приходько, П.С. Матвеев // Європейські перспективи // Науково-практичний журнал. – 2014. — № 8. – С. 178-185.